

Hallituksen esitysluonnos sote- ja maakunta- uudistuksen lainsäädännöksi

31.8.2016

Uudistusten tavoitteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena on:

- kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveystarpeita,
- parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja vaikuttavuutta sekä
- hillitä kustannusten kasvua.

Sote- ja maakunta-uudistuksen tavoitteena on:

- toteuttaa maakuntien itsehallintoon perustuva palvelu- ja hallintojärjestelmä.
- toteuttaa järjestelmä, jolla vastataan nykyistä selkeämmin ja yksinkertaisemmin ihmisten palvelutarpeisiin.
- vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä.

Maakuntauudistuksen tavoitteena on:

- sovittaa yhteen valtion aluehallinto ja maakuntahallinto.
- luoda tarkoituksenmukainen työnjako valtion aluehallinnon, maakuntien ja kuntien välille.

Sote- ja maakuntaudistus

- > Ihmisten hyvinvointi- ja terveyserot vähenevät
- > Asiakaskeskeiset, kustannustehokkaat ja vaikuttavat palvelut
- > Julkisen sektorin kestävyysvaje supistuu 3 mrd euroa vuoteen 2029

Maakuntien tehtävät ja uusi sote-rakenne 1.1.2019

Valtakunnallinen lupa- ja valvontaviranomainen

Valtio

Sote-linjaukset: valtakunnallinen työnjako, aluerajat ylittävien tehtävien työnjako, tuotannon järjestämisen linjaukset, laajakantoiset investoinnit, muut palvelujen saatavuuden edellyttämät toimet, tietohallinnon ja ICT:n ohjaus, maakuntien sopimuksellinen ohjaus

Yhteinen ICT, muut yhteiset tukipalvelut

Maakunnat

- Sosiaali- ja terveydenhuolto
- Pelastustoimi
- Maakuntien liittojen tehtävät
- Alueelliset kehittämistehtävät ja elinkeinojen edistämisen tehtävät
- Ympäristöterveydenhuolto
- Alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu
- Maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen
- Maakunnalle lain perusteella annettavat muut alueelliset palvelut
- Maakuntien välinen yhteistyö

Sote-yhteistyöalueet

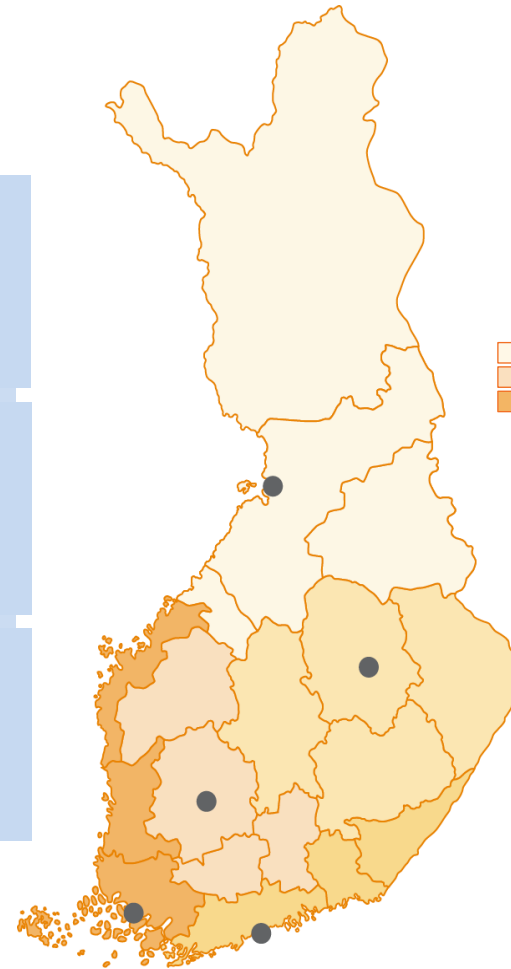
- keskitetyt tehtävät vaativimmissa palveluissa
- palvelurakenteen, investointien ja palveluiden yhteensovitus
- kehittäminen ja osaamiskeskukset, ensihoitokeskus, yhteistyötehtävät ja -foorumi
- yhteistyösopimus

Kunnat

- Lakisääteiset tehtävät - paikalliset tehtävät
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Paikallinen demokratia ja elinvoima
- Yleinen toimiala

Palveluntuottajat

- Julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin palveluntuottajat

18 maakuntaa

- järjestämisvastuu
- rahoitusvastuu
- päättää palvelutasosta ja yhteistyösopimuksesta

5 sote-yhteistyöaluetta

12 laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikköä (sis. 5 yliopistosairaalaa)

Kunnat

Valmisteltava lainsäädäntö

Keväällä 2016 valmistellut lakiluonnokset:

- sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki
- järjestämislain ja maakuntalain voimaansäätölaaki
- maakuntalaki (perussäädös itsehallintoalueista)
- maakuntajakolaki
- maakuntien rahoituslaki (valtionrahoitus maakunnille)
- uusi kunnan peruspalveluiden valtionosuuslaki
- tuloverolain ja muun verolainsäädännön muutokset
- vaalilain ja vaalirahoituslain sekä hallintolain, julkisuuslain, kielilain yms. hallinto-oikeudellisen ja informaatio-oikeudellisen yleislainsäädännön muutokset
- viranhaltijoita, virka- ja työehtosopimusjärjestelmää sekä eläkejärjestelmää koskevat muutokset (henkilöstö)

Myöhemmin 2016-2017 valmistellaan:

- maakuntauudistukseen liittyvä muu lainsäädäntö
- valinnanvapaus- ja monikanavarahoituslainsäädäntö

Tärkeimmät ehdotukset

Julkisessa hallinnossa on jatkossa kolme itsenäistä toimijaa: valtio, maakunnat (itsehallintoalueet) ja kunnat.

Maakunnan ylin päättävä toimielin eli maakuntavaltuusto valitaan suorilla vaaleilla.

Valtio rahoittaa maakuntien tehtävien hoidon ja palvelut.

Valtion taloudellisella ohjauksella varmistetaan, että maakuntien talous pysyy tasapainossa ja että ne pystyvät huolehtimaan tehtävistään.

Maakuntien perustamiseen liittyy kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka tarkoituksena on varmistaa, että kunnat selviytyvät niiden vastuulle jäävien peruspalvelujen hoitamisesta.

Omaisuuksiin liittyvissä kysymyksissä pyritään varmistamaan kuntien tasapuolinen kohtelu, samalla kun maakuntien on voitava järjestää palvelunsa tarkoituksenmukaisissa toimitiloissa.

Henkilöstö siirtyy liikkeenluovutuksen periaatteella.

Tärkeimmät ehdotukset

Maakunta vastaa siitä, että palvelut ovat yhteen sovitettuja kokonaisuuksia ja ne toteutetaan väestön tarpeiden mukaan lähellä asiakkaita.

Maakunnan palveluja voivat tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat. Maakunta vastaa siitä, että palveluista muodostuu asiakkaille sujuvat kokonaisuudet ja palvelu- ja hoitoketjut.

Asiakkaan valinnanvapaus on jatkossa pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Maakunnan omasta palvelujen tuotannosta vastaa maakunnan palvelulaitos, jonka viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.

Maakunnan palvelulaitos tuottaa asukkaille julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut myös silloin, jos niitä ei ole muuten saatavilla.

Maakunnalla on palvelujen yhtiöittämisvelvollisuus silloin, kun maakunta hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai palvelut ovat asiakkaan laajan valinnanvapauden piirissä.

Valtion ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvistetaan.

Kunnat eivät enää järjestää tai rahoita sosiaali- ja terveyspalveluja. Kuntien tehtävänä on edelleen edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Maakuntalaki

Maakuntalaissa säädetään maakunnan tehtävistä, hallintorakenteesta, johtamisesta, taloudenhoidosta ja päätöksenteosta

**Maakunta
=
julkis-
oikeudellinen
yhteisö, jolla on
alueellaan
itsehallinto**

18

uuden
maakunnan
palvelu-
toiminta
käynnistyy
1.1.2019

Maakunta vastaa
asukkaan laissa
säädettyjen oikeuksien
toteutumisesta ja
palvelukokonaisuuksien
yhteensovittamisesta
sekä palvelujen
yhdenvertaisesta
saatavuudesta

Maakunta
voi tuottaa palvelut
itse tai yhteistoiminnassa
muiden maakuntien
kanssa tai sopimukseen
perustuen muulta
palvelun
tuottajalta, ellei laissa
toisin säädetä

Maakunta voi
antaa julkisen
hallintotehtävän muulle
kuin viranomaiselle
vain, jos siitä lailla
erikseen säädetään

Maakunnan palvelulaitos
on julkisoikeudellinen
laitos, jonka maakunta
perustaa
perustamisasiakirjalla

Maakuntavaltuusto
päättää palvelulaitoksen
hallintosäännöstä sekä
toiminnan ja talouden
reunaehdoista

Maakunnan päätöksenteko, toiminta ja asukkaiden osallistuminen

Asukkaiden vaikutusmahdollisuudet

- Suorat vaalit
- Aloiteoikeus
- Neuvoo-antava kansanäänestys
- Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet
- Nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvostot
- Vähemmistökielen vaikuttamistoimielin

Valtakunnalliset palvelukeskukset

- ICT
- Yhteishankinnat
- Muut tukipalvelut
- Toimitilat

Osallistuminen ja demokratia

Maakunnan ylin päätösvalta maakuntavaltuustolla

uudeksi vaaliviranomaiseksi perustetaan maakuntavaalilautakunnat

vaalirahoituksen raja on sama kuin eduskuntavaaleissa

toimintaa, hallintoa ja taloutta johtaa maakuntahallitus

Maakuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa (vuodesta 2021 lukien); ensimmäiset maakuntavaalit kuitenkin presidentinvaalin yhteydessä **28.1.2018**

maakunta on vaaleissa yhtenä vaalipiirinä

valtuutettuja maakuntavaltuuston päättämä määrä, pienimmissä maakunnissa kuitenkin vähintään **59** ja suurimmissa vähintään **99**

maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan (aloiteoikeus, kansanäänestysaloite, vaikuttamistoimielimet)

maakunnalle kuuluvasta asiasta voidaan järjestää koko maakunnan alueella neuvoo-antava kansanäänestys

valtuusto hyväksyy maakuntastrategian ohjaamaan toimintaa

Asiakkaiden kielelliset oikeudet

- Kielelliset oikeudet turvataan. Asiakkaalla ja potilaalla on oikeus käyttää kansalliskieliä, eli suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada asiakirjat hallintoasioissa suomeksi tai ruotsiksi.
- Kielellisistä oikeuksista säädetään nykyisessä kielilaissa, saamen kielilaissa ja viittomakielilaissa sekä valmisteilla olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa.
  - Kielilain mukaan viranomaisen on oma-aloitteisesti huolehdittava siitä että henkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.
  - Kun palveluja järjestetään, toiminta on suunniteltava niin että kielilainsäädäntöä noudatetaan.
    - Oikeus saamen kielen käyttöön viranomaisissa koskee lähinnä saamelaisten kotiseutualuetta, eli Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntia sekä osaa Sodankylän alueesta.
    - Asiakkaan ja potilaan osallistuminen on turvattava myös tilanteissa, joissa asiakkaalla tai potilaalla ja henkilöstöllä ei ole yhteistä kieltä tai henkilö ei esimerkiksi aisti- tai puhevamman vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Tällaisia kieliryhmiä ovat suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli. Näissä tilanteissa on huolehdittava siitä, että henkilö saa riittävän käsityksen asiastaan ja sen merkityksestä ja voi ilmaista mielipiteensä. Jos tulkkia ei ole mahdollista saada paikalle, ymmärtämisestä on huolehdittava muilla tavoin.

Järjestämislaki

Järjestämislaille säädetään, millä tavoin maakunnan pitää järjestää asiakkaiden lakisääteinen sosiaali- ja terveydenhuolto

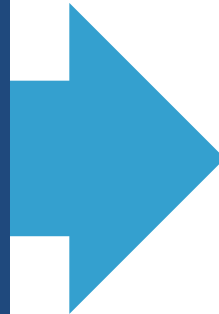
- Laki koskee julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä, ohjausta ja valvontaa.
- Lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveystalvelut koko maassa.
- Maakunta vasta siitä, että sosiaali- ja terveystalvelujen sisältö, laajuus ja laatu ovat asiakkaiden tarpeen mukaisia.
- Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen erotetaan ja palvelulaitos vastaa maakunnan omasta tuotannosta. Lisäksi palveluja voivat tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat. Maakunta vastaa siitä, että palveluista muodostuu asiakkaille sujuvat kokonaisuudet ja palvelu- ja hoitoketjut.
- Maakunta laatii palvelustrategian ja antaa palvelulupauksen.
- Kunnat eivät enää järjestää tai rahoita sosiaali- ja terveystalveluja. Kuntien tehtävänä on edelleen edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Voimaanpanolaki

**Laissa
säädetään
maakuntalain ja
sote-järjestämislain
voimaanpanon
edellyttämistä
toimenpiteistä:**

- maakuntajako
- väliaikaishallinto
- henkilöstön asema
- voimaantulo
- omaisuusjärjestelyt
- kunnallisveroa koskeva sääntely
- toimeenpano

Henkilöstöjärjestelyt (1/2)

Kuntien ja kuntayhtymien henkilöstöä siirtyy merkittävästi maakuntien palvelukseen

- kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö
- henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä

Siirtyminen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti ns. vanhoina työntekijöinä

n. **220 000** henkilön työnantaja vaihtuu

- siirtymähetkellä voimassa olevat oikeudet ja velvollisuudet säilyvät

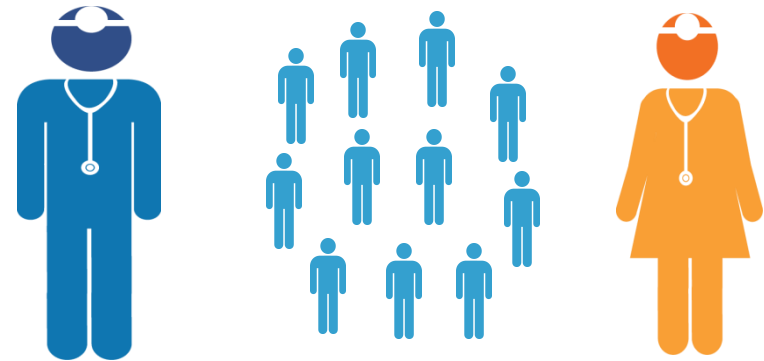
Henkilöstöjärjestelyt (2/2)

Maakuntien henkilöstöä koskeva sääntely kunnallisen palvelussuhtelainsäädännön soveltamisalaa laajentamalla.

Maakunnat ja palvelulaitos Kevan jäsenyhteisöksi.

Maakuntien työnantajaedunvalvonnan järjestäminen:

- KT Kuntatyönantajat toimii jatkossa myös maakuntien työnantajaedustajana (Kunta- ja maakuntatyönantajat KT).
- Maakunnilla on niiden henkilöstömäärää ja taloudellista painoarvoa vastaava asema uudessa työnantajajärjestössä.

Omaisuusjärjestelyt (1/2)

Maakunnan tehtävissään tarvitsema omaisuus turvataan maakunnan käyttöön osin omaisuuden siirrolla ja osin vuokraamalla.

Lakisääteisten kuntayhtymien varat ja velvoitteet sekä kuntien irtain omaisuus siirtyvät maakunnille vastikkeetta (ns. suppea jakautumismalli).

Kuntien rakennukset eivät siirry, vaan siirtymäkauden ajaksi maakunnat vuokraavat toimitilat yhteisen vuokrasopimus pohjan mukaisesti.

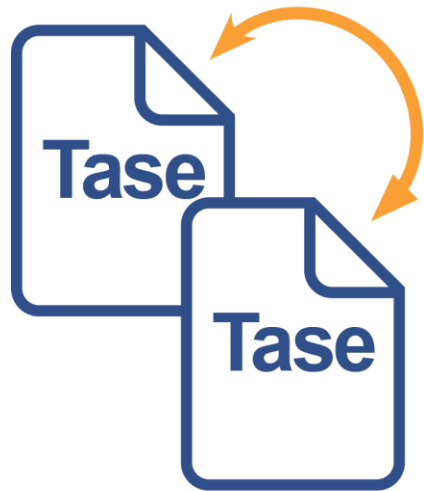
Omaisuusjärjestelyt toteutetaan siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta kunnissa.

Jatkovalmistelussa haetaan kansallisesti yhteisiä ratkaisuja kunnille jäävien kiinteistöjen kehittämiseen siten, että käyttämättä jäävät kiinteistöt eivät jää yksittäisten kuntien rasitteeksi.

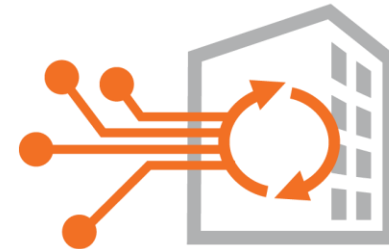
Omaisuusjärjestelyt (2/2)

Käyttöaste

Osaaminen

Maakunnille perustetaan yhteinen ammattimainen toimitilapalveluja tuottava kiinteistöyhtiö: tavoitteena toimintaa tukevat tilat, toimiva palveluverkko ja hyvä tilojen käyttöaste.

Toimitilapalveluilla on osaaminen erityiskiinteistöjen suunnitteluun, rahoitukseen ja investointeihin siten, että tilat tukevat toimintaa ja ottavat huomioon tulevaisuuden tarpeet hoitoteknologian ja digitaalisuuden edetessä.

Maakuntien talouden ja palvelujen ohjaus

- Maakuntien talousohjauksen keskeiset välineet ovat julkisen talouden suunnitelma, valtion talousarvio ja maakuntia koskeva lainsäädäntö.

- Julkisen talouden suunnitelman valmistelussa sovitetaan maakuntien tehtävät ja rahoitus yhteen.

- Valtion ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvistetaan.

- Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet.

- Valtioneuvosto voi päättää maakuntia sitovasti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen kehittämisestä, laajakantoisista investoinneista ja tietojärjestelmäpalveluista.

- Maakunnan on laadittava taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia osana maakuntastrategiaa.

- VM voi käynnistää maakunnan arviointimenettelyn, jos maakunnan kyky järjestää lakisääteisiä palveluja on vaarantunut.

Maakuntien rahoitus 1

- Valtio rahoittaa maakuntien toimintaa. Lisäksi maakunnat saavat asiakas- ja käyttömaksutuloja. Maakunnat voivat ottaa myös lyhytaikaista lainaa.

- Maakunta päättää itsenäisesti yleiskatteellisen rahoituksensa käytöstä.

- Maakunnat saavat laskennallista valtion rahoitusta asukasmäärän ja asukkaiden sote-palvelutarpeiden perusteella. Maakunnat saavat rahoitusta myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

- Vuosina 2019–2023 valtion rahoituksessa siirrytään menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen, jolloin rahoituksen määräytymisperuste muuttuu toteutuneista kustannuksista laskennallisiin kustannuksiin.

- Maakuntien valtion rahoitusta tarkistetaan vuosittain ja kohdentamisperusteita arvioidaan vähintään neljän vuoden välein.

Maakuntien rahoitus 2

- Valtion yleiskatteellinen rahoitus
- Asiakas- ja käyttömaksut
- Lyhytaikainen lainanotto

Valtionrahoituksen määräytyminen

89%

➔ 87% Ikärakenne ja tarve

➔ 1% Vieraskielisyys

Tarveperusteinen rahoitus

➔ 1% Asukastiheys

Maakuntaveron käyttöönotto selvitetään

10%

Asukasluku-
perusteinen
rahoitus

1% Hyte-
rahoitus

Verotus

Kuntien tuloja on tarkoitus alentaa kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien kustannuksia vastaavasti.

Kunnallisveron tuottoa ja kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta alennetaan. Vastaavasti valtion verotusta kiristetään.

Tämän hetken arvion mukaan kunnallisveroprosentteja alennetaan **12,3 %**

Kunnallisveroprosenttien muutoksia rajoitetaan myös vuosina 2020 ja 2021.

Kunnallisvero on tason laskusta huolimatta edelleen merkittävin tulonlähde kunnille.

Uudistus toteutetaan siten, että sillä on mahdollisimman vähän vaikutuksia verovelvollisten kokonaisverotuksen tasoon.

Verotulojen siirto kunnilta

Kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannus on **17,7 mrd€**

Kunnallisveroprosentteja alennetaan **12,3** prosenttiyksiköllä vuonna 2019 **11,3 mrd€**

Kuntien osuutta yhteisöverosta vähennetään **0,5 mrd€**

Valtionosuuksista siirretään **5,9 mrd€**

Maakuntien tehtävien rahoitus

- Vuosina 2020–2021 kunta voi nostaa tuloveroprosenttia korkeintaan keskimäärin **0,5** prosenttiyksikköä vuodessa
- Rajasta voidaan poiketa poikkeustilanteissa

Kuntien valtionosuudet ja kuntakohtaiset vaikutuslaskelmat (1/2)

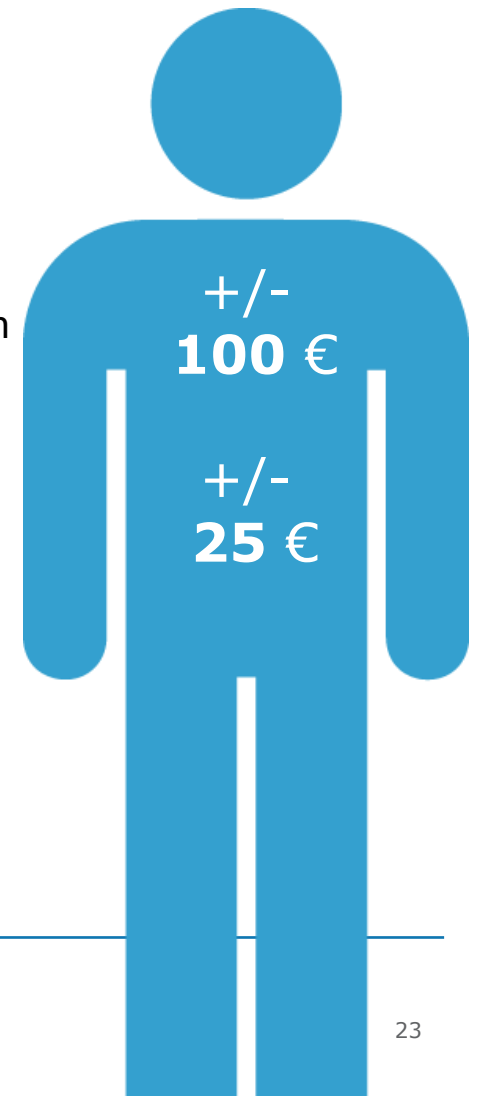
Verotulojen ja valtionosuuksien siirto yhdistettynä merkittäviin kustannuseroihin johtaa suuriin muutoksiin kunnan taloudessa

Muutoksia tasataan kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää uudistamalla

- Kustannusten ja tulojen siirron aiheuttamia epätasapainoja rajoitetaan
- Verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tasauslisää korotetaan ja tasausvähennystä pienennetään

Lisäksi uudistuksen voimaantumiseen ajoittuvia vaikutuksia kohtuullistetaan järjestelmämuutoksen tasauksella > turvaa laskennallisesti ja suhteellisesti kunnan talouden tasapainotilan uudistusta edeltävälle tasolle

- Uuteen rahoitusmalliin siirrytään asteittain, +/-25 euroa asukasta kohti vuodessa
- Muutos kuitenkin rajoitetaan +/- 100 euroon per asukas 4 vuoden siirtymäajan kuluessa

Kuntien valtionosuudet ja kuntakohtaiset vaikutuslaskelmat (2/2)

Esitysluonnos sisältää laskentaperiaatteet sekä alustavat kuntakohtaiset laskelmat uudistusten vaikutuksista kuntatalouteen (VM)

Laskelmat päivittyvät jatkossa - nyt käytetty vuodelle 2016 tehtyä arviota

- Voimaantulon (2019) yhteydessä laskelmat perustuvat osittain arviotietoihin
- Kuntien oikeudenmukaisen kohtelun varmistamiseksi rahoitusmallin edellyttämä kustannusten ja tulojen siirto sekä niihin liittyvät tasauselementit määritetään toteutuneen tilanteen mukaiseksi vuodesta 2020 lähtien.
  - Nämä laskelmat tehdään vuoden 2018 tasolla vuosien 2017–2018 toteutuneiden keskimääräisten kustannustietojen perusteella

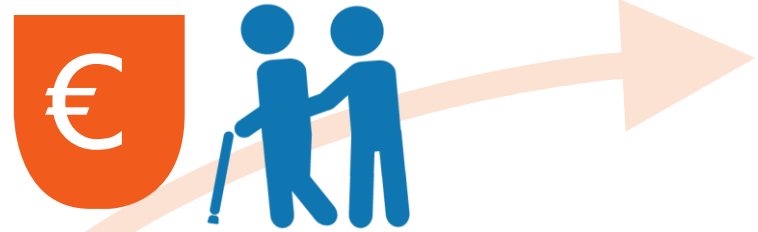
Kunnan talous voimaantulon jälkeen: lähtötilanteen merkitys keskeinen

Väestön ikääntymisestä ja sairastavuudesta johtuvat kuntatalouden paineet pienenevät olennaisesti

- Talouden ennakoitavuus ja pitkäjänteinen suunnittelu helpottuvat
- Kestävyyssvajeen ratkaisupaineet siirtyvät soten osalta maakunnille

Yksittäisen kunnan asemaa uudistuksen jälkeen ei voi hallituksen esityksen laadintavaiheessa arvioida täysin yksiselitteisesti

- Toimintaympäristö muuttuu uudistuksesta huolimatta
- Valtionosuusuudistusta ja sen vaikutusarvioita ei ole aiemmin tehty näin kauan ennen uudistuksen voimaantuloa

Kunnan talouden tilanne tänään määrittää tilannetta myös tulevaisuudessa

Julkisen talouden suunnitelma, kuntatalousohjelma ja VM virkatyönään seuraavat kuntataloutta sekä kokonaisuutena että yksittäisen kunnan näkökulmasta > tarvittavat toimenpiteet

Sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio

Erityisesti
Paljon palveluja
käyttävälle annetaan
ohjausta ja tehdään
laaja-alainen palvelu-
tarpeen arvio ja
asiakas-
suunnitelma.

Maakunta vastaa
siitä, että palvelut
ovat yhteen sovitettuja
kokonaisuuksia ja ne
toteutetaan
väestön tarpeiden
mukaan lähellä
asiakkaita.

Kaikki palvelut
kootaan maakunnan
alaisuuteen ja
järjestämismvastuulle.
Kaikki rahoitus kulkee
maakunnan kautta
palvelujen tuottajille.

Palveluntuottajien
on noudatettava
maakunnan määrittelemiä
palvelukonaisuuksia
ja- ketjuja.
Palveluntuottajien on
osaltaan varmistettava,
että palvelujen integraatio
toteutuu.

Julkinen palvelulupaus

- Maakunnan julkisesti ilmoitettu palvelulupaus antaa maakunnan asukkaille tietoa siitä, miten palvelut toteutetaan ja toteutuvatko ne lupauksen mukaisesti.
- Palvelulupauksen kautta asukkaiden on myös mahdollista antaa palautetta ja tehdä ehdotuksia, jotka parantavat palveluja käytännössä.
- Palvelulupaus ei koskisi laajemmin sosiaaliturvaa.
- Palvelulupaus ei ole oikeudellisesti sitova.

Asiakkaan valinnanvapaus

Asiakkaan valinnanvapauden lainvalmistelu on vielä kesken. Hallitus evästi jatkovalmistelua 29.6.

Valinnanvapaus on jatkossa pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveystalv palveluissa.

Asiakas voi valita julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan.

Suomalaisen valinnanvapausmallin lähtökohdaksi halutaan ihmisten erilaiset palvelutarpeet.

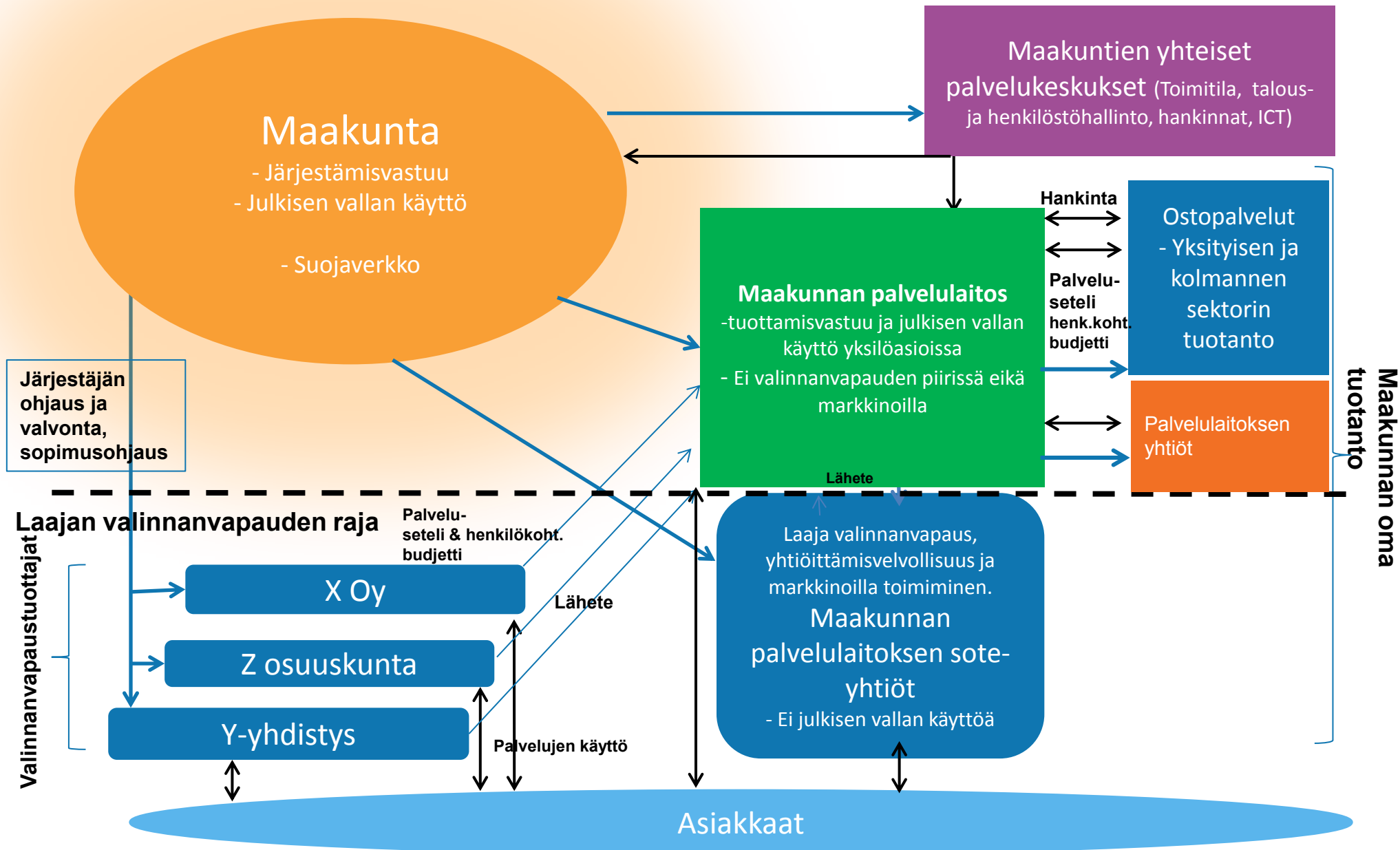
Valinnanvapausmalliin harkitaan otettavaksi neljä erilaista valinnanvapauden keinoa.

Erikokoisten yritysten mahdollisuudet tarjota palveluja turvataan. Maakuntien erilainen palvelutarjonta otetaan huomioon.

STM:n johdolla valmistellaan lainsäädäntöä. Lakiluonnos on tarkoitus lähettää lausunnolle 11/2016.

Julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen rakenne

Maakunnan palvelulaitos ja yhtiö

Maakunta voi tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai ostopalveluina.

Palvelun tuottajana voi toimia maakunnan palvelulaitos, osakeyhtiö, yhteisö, yhdistys, osuuskunta, säätiö ja itsenäinen ammatinharjoittaja.

Maakunnan palvelulaitos

- vastaa maakunnan omasta palvelujen tuotannosta (ei markkinoilla)
- viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.
- tuottaa asukkaille sote-palvelut myös silloin, jos niitä ei ole muuten saatavilla.
- voi tuottaa myös muita maakunnan tehtäviin liittyviä palveluja.

Maakunnan yhtiö

Maakunnalla on palvelujen yhtiöittämisvelvollisuus silloin, kun maakunta hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai palvelut ovat asiakkaan valinnanvapauden piirissä.

Palvelujen tuottaminen

Maakunnan palvelustrategiassa on otettava huomioon, miten sovitetaan yhteen valinnanvapauden piirissä olevat palvelut ja muut sosiaali- ja terveyspalvelut.

Myös palvelun tuottajan on varmistettava, että palvelukokonaisuudet toteutuvat ja palveluketjut toimivat sovitusti.

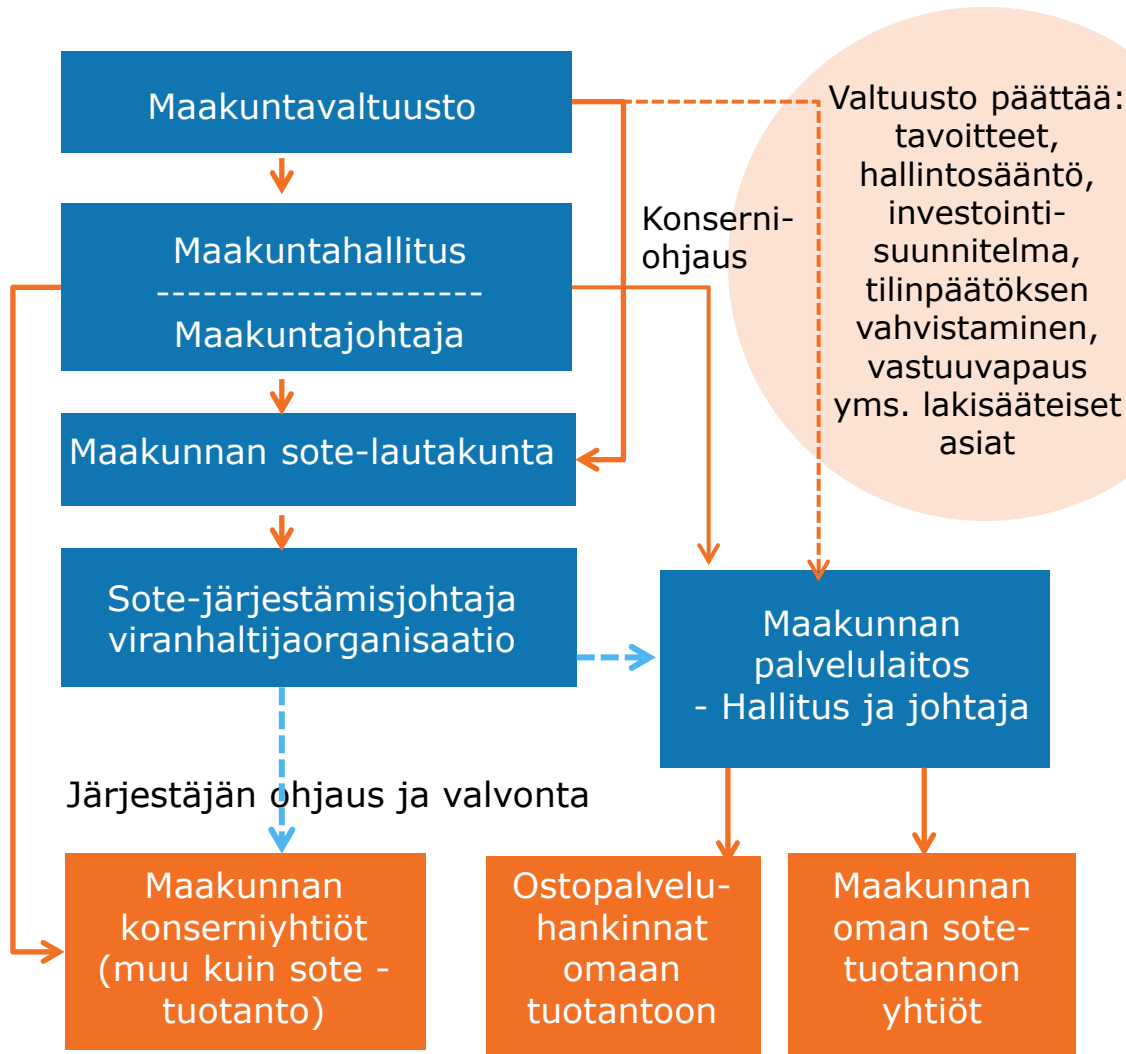
Maakunnan palvelustrategiassa on määriteltävä, mikä osa hankinnoista kilpailutetaan innovatiivisuutta ja kustannusvaikuttavuutta parantavien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Uusi laki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta: oikeus tuottaa maakunnan järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja.

Lailla halutaan varmistaa asiakkaan ja potilaan turvallisuus sekä laadultaan hyvät palvelut. Lisäksi halutaan vähentää yrittäjien hallinnollista taakkaa.

Maakuntakonserni sote-tehtävissä

Valtuuston tehtäviin kuuluva päätöksenteko mm.

- hallintosääntö ja palvelutuotantostrategia (sis. palvelulaitoksen hallintosäännön ja ostopalveluhankintojen linjaukset)
- soten yhteistyösopimuksen hyväksyminen ja sen valmisteluun osallistuminen ja niistä maakunnan alueelle johdettavat linjaukset

Maakuntahallitus:
Konserniohjaus (maakunnan yhtiöt ja palvelulaitos)

Maakuntajohtaja
Maakunnan virkamiesjohto ja esittely maakuntahallitukselle, konsernijohto

Soten järjestämisestä vastaava toimielin:

- Valtuuston hallintosäännössä määrittelemissä rajoissa järjestämisvastuuta ja tuottamista koskevat päätökset ja yleiset toimintalinjat
- **Sote-johtaja: järjestämisen operatiivinen johto**

Palvelulaitoksen hallitus ja johtaja:

- oman tuotannon operatiivinen ja ammatillinen johto ja oman tuotantotoiminnan järjestäminen
- ostopalvelujen hankinta maakunnan linjaamissa rajoissa maakunnan omaan tuotantoon
- ammattilaisista koostuva hallitus ja johtaja (ei luottamushenkilöitä)

Asiakasosallisuus

- Maakunnan on otettava asukkaiden näkemykset huomioon kun maakunta valmistele

- palvelulupausta
- maakuntien yhteistyösopimusta
- yhteistyöalueen ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriölle valtakunnallisista tavoitteista.

- Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää

- Erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa.
- Valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia maakunnan toimielimiin, sekä suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.
- Järjestämällä mahdollisuuksia osallistua maakunnan talouden suunnitteluun ja tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

- Aloiteoikeus, kansanäänestysaloite ja vaikuttamistoimielimet

Palvelukeskukset

Maakunnille perustetaan yhteisiä valtakunnallisia palvelukeskuksia, joihin keskitetään maakuntien tarvitsemia tukipalveluja. Lisäksi maakunnat voivat perustaa kuntien tai muiden julkisen sektorin yhteistyökumppanien kanssa yhteisiä tukipalveluja.

Valtakunnallisesti organisoituja tukipalveluita ovat ainakin:

1. yhteishankintojen palvelukeskus (sopimus- ja kilpailutusasiat)
2. toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskus
3. tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus
4. talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus

Palvelukeskukset tuottavat tukipalveluita maakunnille, maakuntien tytäryhteisöille ja palvelulaitoksille. Palvelukeskukset eivät tuota palveluita maakuntien markkinoilla toimiville tuotantoyhtiöille tai valinnanvapauden piirissä oleville yksityisen sektorin toimijoille.

Palvelukeskuksia koskeva valmistelu on kesken.

Digitalisaatio

Digitalisaation avulla palveluita voidaan tuottaa täysin uusilla tavoilla ja tehostaa prosesseja.

Sähköisillä palveluilla kannustetaan myös asukkaita itse ylläpitämään toimintakykyään ja terveyttään.

ICT-ratkaisujen lähtökohta: asiakkaiden tietoja voidaan käyttää organisaatio- ja aluerajoista riippumattomasti.

Hallituksen linjaus: vahva valtakunnallinen ohjaus

Maakuntien yhteinen ICT-palvelukeskus ja yhteiset hankinnat

Maakunnan on huolehdittava siitä, että asiakasta koskeva tieto siirtyy sujuvasti eri tuottajien välillä.

Uudistuksen onnistumisen avaintekijät

- Sitoutuneisuus ja keskinäinen luottamus kaikkien toimijoiden välillä
- Yhteistyö asukkaiden, päättäjien ja henkilöstön välillä
- Omaehtoisuus ja oman maakunnan erityispiirteiden huomiointi
- Digitalisaatio, toimintatapojen uudistaminen ja hyvä johtaminen
- Rohkea ote tulevaisuuteen

Maakunta
voi olla
suuri tai pieni.
Ovathan
valtiotkin.

Aikataulu

2016

Sote-uudistuksen ja maakuntien perustamisen lakiluonnokset lausunnolle 8/2016, esitys eduskunnalle 12/2016

2017

Maakunta-uudistuksen hallituksen esitys keväällä 2017

Valinnanvapautta ja monikanavarahoituksen yksinkertaistamista koskevat lakiluonnokset lausunnolle 11/2016 ja esitys eduskunnalle 2/2017

Väliaikaishallinto alkaa valmistella toiminnan käynnistämistä 1.7.2017 alkaen

2018

Ensimmäiset maakuntavaalit tammikuussa 2018 presidentin vaalien yhteydessä

2019

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy uusille maakunnille 1.1.2019

Valinnanvapautteen ja monikanavarahoitukseen liittyvät lait voimaan 1.1.2019. Mahdollinen siirtymäaika.

